

Úřad vlády České republiky

Oddělení kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a sekretariátu Rady vlády pro národnostní menšiny

Zápis z jednání Pracovní skupiny pro oblast vzdělávání Romů

zahájení: pátek 20. září 2019, 11:00 hod.

místo konání: Vladislavova 4, Praha 1, zasedací místnost Fórum

Přítomni: Albert Gwendolyn, B.A., Cibulková Andrea, Mgr., Červeňáková Lada, Mgr., Drahokoupil Štěpán, Ph.D., Grenarová Renée, PaedDr., Ph.D. et Ph.D., Kaleja Martin, doc. PhDr. et PhDr., Ph.D., Köttnerová Renáta, PhDr., Nyklová Eva, Ing., Pernica Horáčková Jana, Mgr., Šaldová Kateřina, Mgr., Šotolová Eva, doc. PaedDr., Ph.D., Vlachová Tereza, Mgr.(zástup za Mgr. Lucie Macků)

Omluveni: Brychtová Anna, Mgr., Horváthová Martina, Bc., Fremlová Lucie, Ph.D., Zapletalová Jana, PhDr.

Přizvaní hosté: Kostruhová Marie, Ing. (MV), Kubcová Vitoulová Alžběta, Ing., Mgr. (NIDV)

Oddělení kanceláře RZVRM a sekretariátu RVNM: Hlavová Kateřina, Ing., Juhásová Marianna, Mgr. (tajemnice PS)

Přivítání a zahájení jednání

Předseda pracovní skupiny pro oblast vzdělávání Romů (dále jen „PS“) zahájil jednání PS a přivítal členy PS. Dále přivítal a představil členům PS novou členku, která působí v NIDV, jmenovaná však nebude jako zástupce této organizace. Dále přivítal a představil hostku působící v NIDV, která se v rámci jednání zaměří na prezentaci aktivit směrem k dětem a žákům přicházejících ze zahraničí, a hostku z odboru veřejné správy, dozoru a kontroly Ministerstva vnitra, která bude mít prezentaci ke stanovování spádových obvodů mateřských a základních škol. Na jednání byli přizváni také zástupci Svazu měst a obcí a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, kteří se z jednání omluvili. Dále představil program jednání, proti kterému nikdo z členů PS neměl námítky.

Předseda PS informoval členy PS o výzkumném rozhovoru se zástupkyní ředitele Centra pro studium vysokého školství ve věci terciárního vzdělávání marginalizovaných studentů. Předseda PS konstatoval, že ve vysokoškolském vzdělávání se neděje nic, a to ve smyslu jeho názoru k tomu, co se realizovalo před 20 lety a dnes. V tomto směru nedošlo v rozšíření podpory pro uchazeče a studenty z řad Romů. Členka dlouhodobě působící v akademickém prostředí tuto skutečnost potvrdila. Uvedl, že se některé indikátory dokonce zhoršily, týká se to např. nabídky výuky romštiny, výuky předmětů, které by mohly prospět k pregraduální přípravě budoucích pedagogů, ale také nabídky služeb vysokých škol směrem k jejich uchazečům. Centrum pro studium vysokého školství by mělo studii poskytnout po její dokončení. Členka PS reagovala, že vysoká škola, která dává romským žákům velkou podporu, včetně přípravy, je Masarykova univerzita v Brně.

Informace z Odborného panelu spolupráce APIV B s názvem Profesní rozvoj pedagogů prostřednictvím spolupráce, která směřuje k síťování škol

Členka PS informovala o proběhlém Odborném panelu spolupráce APIV B zaměřeného na téma „Profesní rozvoj pedagogů prostřednictvím spolupráce, která směřuje k síťování škol“. Aktivitu, které se týkají síťování, jsou většinou podporovány pouze z projektů (šablony MŠMT, kraj). Model pedagoga, jako osamělého běžce je již překonán. Síťování, tedy spolupráce pedagogů, je velmi časově náročná záležitost a její výsledek se dostavuje až po delší době. Nejde pouze o sdílení mezi pedagogy jedné školy, ale mezi pedagogy různých škol. Dále referovala o tom, co síťování přináší, co pedagogům ve sdílení brání a proč je dobré sdílení podporovat. Mezi nejčastěji zmiňované překážky sdílení patřilo chybějící metodické zázemí, nepodporující management školy a zahlcenost jinými úkoly. Někteří pedagogové se navíc bojí, že se tím odhalí jejich chyby. Na panelu nezaznělo moc důvodů, proč by se sdílení mělo podporovat.

Na odborném panelu byl představen případ sdílení na prvním stupni základní školy ve Finsku. Na začátku školního roku všichni pedagogové učí všechny děti. Po měsíci školního roku se teprve začínají utvářet skupiny dětí, na základě potřeb jednotlivých dětí. Po výuce mají pedagogové povinnost se dvě až tři hodiny připravovat, všichni společně, na druhý den (jak děti rozdělí do skupin, dle toho, co jaké dítě potřebuje). Ve Finsku má každý ročník svého speciálního pedagoga. Členka PS vyjádřila názor, že pokud na sdílení nebude pedagog připravován, management školy ho nebude podporovat, nebudou na to finanční prostředky, situace ohledně sdílení se do budoucích let nezlepší. Dále členy informovala o tom, že podrobnosti o síťování naleznou na webových stránkách NIDV v záložce APIV B. Zástupkyně NIDV doplnila, že podpora síťování bude jedna z priorit MŠMT.

Spádovost mateřských a základních škol – vymezení školských obvodů a předávání informací o zápisu do povinného předškolního a základního vzdělávání ve vztahu k romským dětem a žákům

Zástupkyně MV přednesla prezentaci na téma „Stanovování školských obvodů mateřských a základních škol“. V rámci stanovování školských obvodů MV vykonává dozor nad obecně závaznými vyhláškami, které obce přijímají na základě zmocnění ve školském zákoně. Dle zástupkyně MV uskutečňuje pouze abstraktní kontrolu vyhlášek, při které nelze poznat, jestli ve školách dochází k segregaci. Dozor, zda k segregaci dochází, vykonává MV na základě podnětů od veřejné ochránkyně práv nebo při kontrole na místě.

Dále bylo uvedeno, že v případě existence 1 základní školy v obci území obce tvoří spádový obvod, a obec nemusí vydat vyhlášku. Pokud existuje více základních škol, obec vyhláškou stanoví spádové obvody pro školy. V případě svazku obcí si každá obec musí vytvořit ve škole obecně závaznou vyhlášku. Informovala o tom, že MŠMT připustilo překrývání obvodů, což může být pro rodiče nejasné a nesrozumitelné. Pokud se stane, že se zapomene nějaké území zahrnout do nějaké spádové oblasti a obec tuto skutečnost odmítá napravit, tak přijde na řadu krajský úřad, který to napraví opatřením

obecné povahy, a to tak, že buď vytvoří pro chybějící území spádovost, nebo rozšíří stávající spádové území. Obec pak do dvou let najde řešení, např. rozšířením kapacit školy, aby bylo pokryto celé území. Byl vznesen dotaz, jestli ředitelé škol vědí, jak vymezit spádový obvod, aby škola nebyla v budoucnu segreganční. Zástupkyně MV uvedla, že spádovost se musí určovat na základě místních podmínek. Když při tvorbě spádového obvodu do školy vytáhnou pouze ubytovny, dojde k segregaci. Nejčastěji jsou iniciátorem potřeby řešit segregaci zákonní zástupci dětí (romských i majoritních), protože se jim nelíbí, že do školy chodí pouze Romové. Dále uvedla, že MV vytvořilo společně s MŠMT metodiku ke spádovosti, ve které je uvedeno, čeho by se měly obce vyvarovat.

Členka PS uvedla příklad dobré praxe řešení spádové oblasti v Olomouci. V centru města vznikla ubytovna, ve které žije vysoký podíl romských dětí. Dvě školy, které jsou této ubytovně nejbliž, se domluvily a udělala se nově spádová oblast pro tuto ulici, čímž se zabránilo vzniku segregované školy. Dále uvedla příklad školy z Přerova, kde je 90 % romských dětí a město s tím nic nedělá. V některých případech je složité segregaci zabránit, protože nelze ovlivnit migrační vlny, nebo to, když rodič zapíše dítě do jiné školy. I neúmyslně vzniklá segregace by se však měla řešit, nikdo ale neví jak.

Jako další příklad dobré praxe byly uvedeny dvě základní školy ve městech Velké Hamry a Trmice, ve kterých velmi dobře umí pracovat s dětmi z vyloučených lokalit a s komunitou. Romské děti chtějí chodit do těchto škol a nastává situace, kdy ředitelka školy ve Velkých Hamrách musí již romské rodiny odmítat, protože nechce být segregovanou školou. Padl dotaz, zda to vede k tomu, že víc dětí z těchto škol odchází na střední školy. Členka PS uvedla, že dle jejího názoru to ještě nelze posoudit, ale že to do příštího zasedání zjistí.

3. Součinnost NIDV se školskými poradenskými zařízeními v otázkách podpory dětí a žáků s odlišnými kulturními a jinými životními podmínkami, tzv. kategorie KZV

Členka PS informovala ve věci vracejících se žáků ze zahraničí (zejména Velké Británie), kteří jsou zařazeni do kategorie žáků s odlišnými kulturními a životními podmínkami (tzv. KZV), pedagogové neví, jak přistupovat k dětem, které pobývaly ve VB dlouhodobě a vůbec neumí česky. Výuka ve VB je navíc koncipována jinak než v ČR, takže pedagogové nevědí, co děti umí. U některých dětí bylo zjištěno, že by potřebovaly podpůrná opatření, ale vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně trvá dlouho. V konkrétních případech se domluvili na přednostním vyšetření.

Dále informovala členy PS, že s členem RVZRM a Janou Mikulčickou (Kancelář veřejné ochránkyně práv) vytvořili manuál brexit, který je určen pro rodiče vracející se z VB. V manuálu lze najít informace o potřebných krocích po návratu do ČR.

Problém je v tom, že NIDV může poskytnout podporu pouze dětem, které neumí česky a zároveň jsou cizinci. Děti vracející se z VB jsou občané ČR, proto se na ně podpora nevztahuje. V Olomouckém kraji dochází také k příchodu početnějších rodin ze Slovenska. Tyto rodiny, dle názoru členky PS, nedostávají šanci se sžít s ostatními obyvateli v obci, protože neromští rodiče přepisují děti ihned na

jiné školy. Pro romské děti migrující ze Slovenska by však podpora NIDV mohla být uplatnitelná, protože jsou cizinci.

Rovněž bylo navrženo, aby pracovníci NIDV vyjžděli do vytipovaných škol, které jsou vzdálené od krajské pobočky NIDV a poskytli zaměstnancům škol metodickou podporu. Tento návrh podpořili další členové PS. Pedagogů je málo a často řeší, kdo za ně bude suplovat, v případě jejich nepřítomnosti. V této souvislosti padl dotaz, kdo určuje, kolik učitelů na které škole je.

Zástupkyně Agentury pro sociální začleňování informovala, že momentálně zpracovávají data ze školských výkazů za minulý školní rok, které jim poskytlo MŠMT. Z výkazů se např. dozví neomluvené hodiny a kolik dětí propadává v jakých ročnících. Ukazuje se vysoký počet dětí KZV opakujících první třídu. Zpracované data následně poskytnou PS.

Předseda požádal zástupkyni z NDIV, aby seznámila PS s činností směrem k dětem a žákům přicházejících ze zahraničí. Zástupkyně NIDV uvedla, že v rámci NIDV existuje fungující systém podpory pro děti ze zahraničí. Prostřednictvím sítě krajských pracovišť distribuují nabídku kurzů do škol (e-maily) nebo je nabídka kurzů zveřejněna na webových stránkách organizace. Předseda PS uvedl, že nabídku uvedenou na webu organizace si řádně nastudoval, zná ji. Vzněl dotaz, zda by mohla sdílet praktické informace týkající se řešené otázky tak, jak stalo v zaslané programu k dnešnímu jednání. Zástupkyně NIDV uvedla, že v této oblasti NDIV cílenější aktivity nerealizuje.

4. Zjišťování kvalifikovaných odhadů počtu romských žáků v základních školách a informace o aktuálním vývoji novelizace vyhlášky č. 27/2016 Sb.

Předseda PS informoval o dokumentu, který společně s předsedou RVZRM zaslal MŠMT. V dokumentu se vyjadřovali k materiálu, který zpracovávaly Nadace OSF, Amnesty International a Fórum pro lidská práva k tématu naplňování rozsudku D.H. a ostatní proti ČR. Podle předsedy PS není interpretace metodiky sčítání a sběru etnických dat jednotná a neví o evropském dokumentu, který striktně říká, co má být ukazatelem a jakou cestou má být naplněn. Zástupci Nadace OSF a Amnesty international uvedli, že Výbor ministrů Rady Evropy požaduje, aby se sbírala data o počtu romských dětí v základních školách. Existence těchto dat je důležitá pro stát, který na základě nich doloží, jestli v ČR dochází k diskriminaci. Cílový stav je, že by romští žáci nebyli víc identifikováni jako ti s lehkým mentálním postižením než neromští žáci. V současnosti je zastoupení romských žáků v základních školách cca 4 %, ale v programech pro žáky s lehkým mentálním postižením cca 30 %. Podklady k rozsudku budou členům PS zaslány a rovněž uloženy na sdíleném disku.

Někteří členové PS navrhli, aby se změnilo hodnocení dětí v pedagogicko-psychologických poradnách, a aby bylo zajištěno informování ředitelů škol o potřebnosti a pozitivu sběru etnických dat, protože v některých případech se tomu brání a argumentují, že nechtějí děti diskriminovat, nebo je poškodit. Na příštím jednání se k tématu členové vrátí za účasti MŠMT.

Tajemnice PS informovala členy PS o vyhlášce č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Uvedla, že byla schválena MŠMT a bude zveřejněna ve sbírce zákonů do konce září. Platnost vyhlášky bude od 1.1.2020.

5. Různé

Občanská část RVZRM pověřila předsedu PS úkolem, aby se členy PS nadefinoval usnesení ke zkvalitnění vzdělávání romských dětí. Předseda PS představil pracovní materiál s názvem PPPP a pravidla (postupy) zpracování úkolů. Navrhl rozdělení členů PS podle 3 obsahových zaměření. Do příštího jednání by skupinky pracovaly nad zadaným tématem a ostatním členům pak odprezentují, na čem pracovaly. Dále navrhl zařazení jednotlivých členů PS do 3 obsahových zaměření podle jejich expertízy a zájmu.

Tajemnice PS informovala členy PS o aktuálním vývoji kapitoly Vzdělávání Strategie romské integrace. V první řadě poděkovala za zaslání připomínek. Poté, co připomínky zpracuje, se bude návrhová část vyjednávat s MŠMT. Uvedla, že projednanou verzi poté všem členům PS zašle.

Dále byl členům PS představen návrh doporučení pro MŠMT pro modifikaci stávajícího programu k podpoře středoškolských studentů včetně nabídky součinnosti ze strany PS. MŠMT na tyto návrhy zatím nereagovalo.

Předseda PS informoval, že MŠMT vyvěsilo 30. srpna výzvu v rámci operačního programu OP VVV k podpoře dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. V klíčové aktivitě K3 se uvádí, že MŠMT podpoří takové projekty, které budou posilovat kompetence pedagogických pracovníků škol a školských zařízení v oblastech prevence, stabilizace problémového chování dítěte, rozvoj psychosociálních kompetencí, seberegulace a práce s emocemi, rozvoje kompetencí pro včasné rozpoznávání ohrožených dětí a mezioborovou spolupráci v podpoře duševního zdraví a péče o vlastní duševní zdraví.

Po domluvě s kanceláří RVZRM bude na webu ÚV ČR zveřejněna informace o pracovních orgánech RVZRM, a to v rozsahu krátkého popisu zaměření PS a seznamu členů a zápisů z jednání. Předseda požádal členy PS o kontrolu svých jmenovacích dekretů, ať případně tajemnice může zajistit opravu/nové jmenování.

Předseda dále informoval o návrhu na členství v PS pro Helenu Sadílkovou z Karlovy univerzity, z Katedry středoevropských studií FF UK. Paní Sadílková souhlasila s návrhem a bude pozvána na další jednání.

Předseda PS informoval, že 30. září se zúčastní odborného panelu pro společné vzdělávání. V termínu 14.11. se dva členové účastní kulatého stolu, v rámci kterého členka aktivně vystoupí se svým příspěvkem tematizovaným k výuce romštiny na VŠ a realizace pedagogických, studijních a výzkumných akcí k tématu Romů na PdF UK. Setkání RVZRM se uskuteční 21. října. Dále byli členové

pozvání na workshop k problematice VŠ vzdělávání, který organizuje Výzkumné centrum pro sociální začleňování na Slezské univerzitě v Opavě dne 25. listopadu v Opavě. Oficiální pozvánku předseda PS pošle členům e-mailem.

Předseda PS informoval členy PS o tom, že další jednání bude před Vánoci, o termínu se bude hlasovat prostřednictvím Doodle. Na závěr poděkoval zúčastněným a uvedl, že na příštím jednání bude jako prvý zařazen bod *Praktická využitelnost výsledků projektu INSCHOOL v kontextu vzdělávání v ČR*, jelikož se v rámci jednání nestihl probrat.

Zpracovaly: Kateřina Hlavová, Marianna Juhásová, *tajemnice PS*

Za správnost: doc. PhDr. et PhDr. Martin Kaleja, Ph.D., *předseda PS*